

Vandringen - eller «skal dette være ferie?»

GUTTORM HANSEN

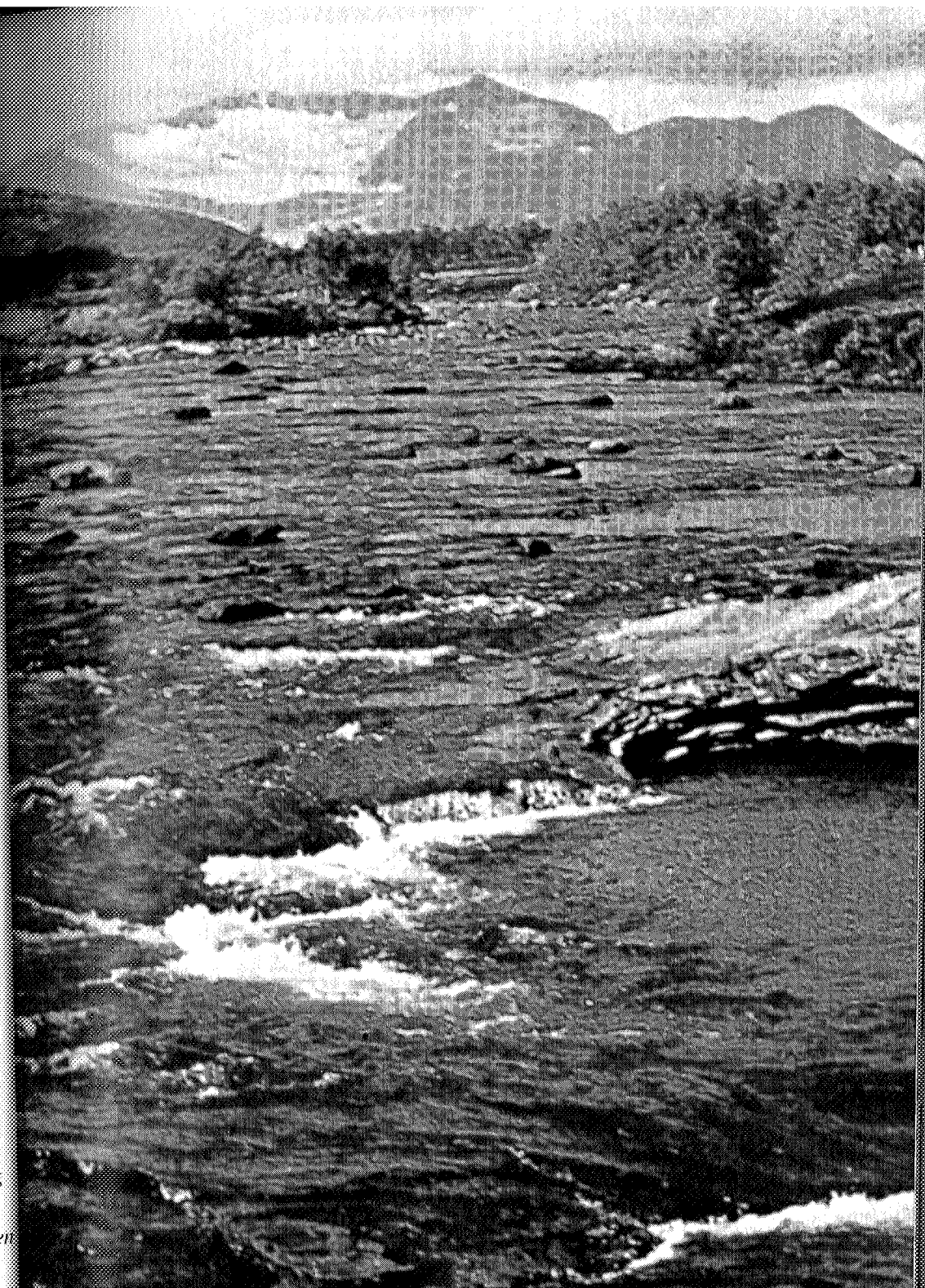
En klok reisende skal ha sagt at det er to slags drømmer. Den ene er drømmen om å komme til et sted du ikke har vært, den andre er drømmen om å komme tilbake dit du engang har vært. Mye av vandringens vesen ligger i disse ordene. I alle fall er det slik for meg når det gjelder Børgefjellet. Navn kan ligge og skimre med eventyrglans i sinnet bare for navnets skyld. Et sted der inne i disse mer enn 1500 kvadratkilometer fjell ligger det en fjellsjø som heter Jillie Sipmikjaure, et sted står det et fjell og heter Skanjatakkencokka, og en dag står du på den flate fjellvidda som kalles Dåranoje og vet at vennen Jakob Derga hadde rett da han sa at dit må du gå en gang, for der er det virkelig fint. Han hadde sprunget den sjøl på frierferd og hadde vel opplevd den ekstra sterkt i nyforelsket forventning, men Dåranoje var veldig og vakker og vill og øde slik fjell skal være. Og du vet at du vil drømme deg tilbake dit, men du drømmer også om et sted som heter Bieransaren, fjellsjøen langt der nord i Børgefjellet; kartet forteller om en fin elv som kommer ned der, om fjell som står rundt om hele sjøen. Du vet at du må dit en gang før vandringens dager er slutt for deg.

«Og dette kaller dere ferie.» sa vår venn som hadde kjørt oss med bil innover dit vi skulle begynne vandringen en gang. Han så med medynk på oss da vi akslet sekken og nesten sokk i kne under vekten med det samme den la seg på skuldrene. «Skal jeg virkelig forlate dere her ved ødemarkens brem.» sa han, lett bekymret, før han satte seg inn og kjørte tilbake.

Jeg innrømmer at jeg hørte ordene hans om ferie ringle gjennom øresus og tunge pust da vi strevet oss opp de første bratte gressmyrene her inne. Her i fjellet står myrene nesten vertikalt, men de er allikevel myrer, det kjenner du på beina som synker nedi og på surklet.

og gispet i myra når den motvillig gir fra seg støvelen igjen. Hjertet dunker helt oppi halsgropa, og det høres så høyt at det overdøver andre lyder. Jeg kjenner det igjen helt fra guttedagene i fjordbygda når jeg sprang opp på haugene i marka og lyttet etter kubjølla, mens hjertet dunket så jeg nesten ingen ting kunne høre. Men nå flater fjellet seg ut her oppe, myrene slipper og gråsteinen overtar og fjell blåner vestover, vi går fra Sverige mot riksgrensa til Norge langt der vest i fjellheimen. Flatfjellet her inne ved Dårán er så godt og fint å gå på. Det er ettermiddag med sol gjennom drivende skyer og nå kjennes alt så lett og godt. Jeg tenker på Linnés ord fra sin tur i de norske fjellene: «Så snart jag kom på fjällen, fick jag liksom nytt liv och var såsom en tung börda tagen av mig.»

Nå, ja, børa kjenner jeg, men det er et annet slag enn det vår gamle venn Linné tenkte på. Den børa jeg kjenner er 20 kilo ryggsekk, og det bremser farten betydelig ned, du springer ikke av gårde med den karen på ryggen. I de hardeste studene under slike turer finner jeg ut at han som fant opp ordtaket om å ta fanden på ryggen og bære han fram, må ha gått fjelltur i bratte fjell med tung ryggsekk. «Dere venner dere vel til sekken,» spurte jeg en gang forhåpningsfullt en samisk venn. «Det går aldri an å venne seg til den,» sa han tørt der han lå nesten rett ut i skråningen med sekken på. Det har jeg også lært meg av bitter erfaring, ta aldri sekken av uten at du skal kvile lenge. Sette seg slik at du kan bli kvitt tyngda, men allikevel ha den på, er tingen. Da kan du rulle deg forsiktig over, komme deg opp på kne og reise deg. Men skal du slite på deg sekken etter hver kvil, er du like trøtt før du har fått den på. Når vi går begge to er det greit, hjelpe på med sekken er det faste rituale. Alt første dagen får du de deilige bruskkulene på kragebeinet av ryggsekkreimene. De er varige så lenge turen varer og gjerne noen dager etter at du er kommet heim. Det minnet er i alle fall sikkert. Men de nye sekkene er blitt så mye bedre. Nå er de laget slik at tyngden kommer øverst. Nei, de gamle gode, som var størst nederst og smale øverst og som i tillegg hadde ei brei utapålomme midt på sekken nederst, det var de virkelige torturretskapene. Det var den store lomma hun fylte med molter en gang vi skulle heim og gikk på hele heimturen og bar seg for at sekken var så baktung. Det var fire-fem kilo bær da vi kom heim og veide dem! Men når du endelig har satt fra deg sekken og

kjenner det som du er blitt nesten vektløs der du rusler omkring på en liten gressflekk inni fjellet ved en bekk og skal sette opp teltet, ja, da er det jo sekken som du er blitt kvitt som gjør at du kjenner deg så lett og fri!

Vandringens vesen er ikke så lett å skildre forståelig, fordi det sjølsagt er uforståelig det å slite seg fram i myr og over fjell, gå uten mening og mål, bare for å gå for å se, for å leve i naturen og med naturen. Kan hende har Karin Boye rett når hun skriver:

«Nog är det mål och mening i vår färd,
men det är vägen som är mödan värd.»

Og det er vegen som gir deg opplevelsen, det er den som lever i deg siden, elva du gikk langsmed, brebekken som silrante ned fra brattfjellet, rypesteggen som kakkelskreik mens den skjente på stive vinger bortover det brune lynglandet, det stille fjellvatnet som lå i kvelden og spilte toppene rundt om, reinflokken som stod som stivnet i skaret mot kveldshimmelen et øyeblikk før de kastet skremt rundt og forsvant. Og så stien som slynger seg fram, viker unna verste myrhøla, trekker seg tungt over fjellpassene, går som en brun stripe i gresslandet langs med elvene. Å, jo, vegene er sannelig mye møye verd.

Men det er noe mer, noe annet også som jeg alltid har følt, sterkest når turen var slutt eller turens mål var nådd: det å ha greid det denne gangen også. Å ha vunnet igjen i en kamp mot fjellet, mot været med regn og rusk, mot gjenstridige myrer, harde fjelloverganger, skarpe steinurer, men først og fremst å ha vunnet kampen mot deg sjøl. Jeg tror på en måte at vandringen er viljeskapende. Den gir sterkere vilje, større evne til å stå imot også andre påkjenninger i livet enn vandringens fysiske anstrengelse. Jeg tror på en måte at for meg selv som har lyst til å gi opp, til ikke å fortsette en kamp, til ikke å fullføre andre slags vandringer jeg må gjøre, ikke ville kjempe for å nå andre mål. Vandringen blir hver gang en seier, en dobbel seier på en måte. Mange andre opplever jo vandringene annerledes. Vår gamle venn fra Nordmarka, han var også forstmann her i Namdalens skogbygder en gang, Per Chr. Asbjørnsen, bruker jo vandringen som en avreagering:

«Naar Verden gaar mig imod, og det undlader den sjælden at gjøre

naar dertil gives nogen Leilighed, har jeg steds fundet mig vel ved at anvende Friluftsvandringer som Dæmper for min smule Bekymring og Uro.»

For meg er vandringene ikke det som Asbjørnsen føler. De er på en måte en slags stålsetting, en slags herding, en slags ustanselig prøving av meg sjøl. Men samtidig vet jeg at hver krok på stien, hvert nytt fjellskar, hver ny topp, har muligheten i seg for nye eventyr, for nye utvidelser av min opplevelsesrikdom, for nye syns- og sinnsinntrykk som holder meg mer levende som menneske i rett forstand, som en del av et stort naturens samspill der jeg en kort tid lever, er med og har min lille plass som en av de milliarder av passasjerer vårt felles romskip til enhver tid fører med seg her i vårt lille solsystem.

Ofte når jeg går på de gamle stiene i disse fjelltraktene synes jeg at jeg skimter en skygge foran meg. Skyggene av de som har gått her før. Fjellets folk, samer på leting etter rein, fjellbygdbonden med sin tunge bør, jegeren og fiskeren. Mot det røkkblå sløret av dis som ligger mot fjella aner jeg skyggene av dem. En dag er det jeg som er skyggen foran en ny vandrer

*Fra «Fjellets lasso rundt mitt hjerte.»
Aschehoug 1979.*